

TEGELVRAKET *)

Vraket påträffades den 13 juni 1982 av fyra sportdykare från Skellefteå sportdykarklubb - Inge Lindström, Martin Öhlund, Jan Grönlund och undertecknad Torsten Nilsson. Att inte alla vrak påträffas genom tålmodigt arkivforskande, draggningar och propplodsbombningar mm, kommer denna artikel att visa.

Eftersom våran dykarklubb år 1982, hade bärgningsrätten på s/s Craigland, en engelsk ångare från West Hartlepool som med last av plank, rände rakt på klippan vid Bjuröklubbs fyr den 29 sept 1882, ville vi alla förlägga säsongens första dyk där.

Med detta tillstånd på hand, hade vi rätt att bärga delar från fartyget, och givetvis gick vi omkring och drömde om de stora fynden från djupen.

Väl ute vid Bjuröklubbs hamn, la vi gummibåten i sjön och gjorde oss klara för dykning. Vädret var fint och humöret på topp. På väg ut mot dykplatsen började vi ana oråd, eftersom "gammelsjön" tilltog när vi rundade Bjuröklubbsklippan. En och en halv meter höga dynningar bröt in mot klipporna. Hur skulle vi ta oss iland, eftersom vi inte ville dyka från båten?

En hård diskussion började, och humöret var inte längre lika bra. Skulle vi surfa in på vågorna? Till slut segrade förnuftet och fyra besvikna dykare vände tillbaka in i östra Gärdviken, för att dyka från Jakthällan där havet var lugnare. Enligt ortsbefolkningen skulle botten runt Jakthällan och Näsudden rövats många ankare från läsökande fartyg.

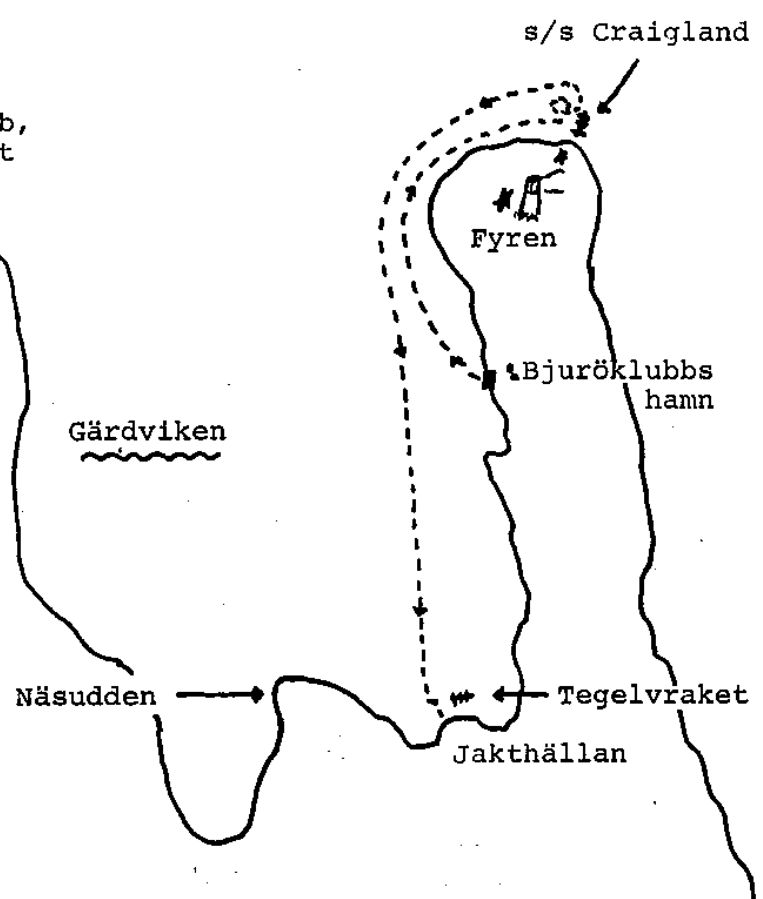
Vi hoppade i från Jakthällan och påträffade tegelstenar vid strandkanten, simmade sedan vidare över ett träspant och helt plötsligt låg hon där - ett klinkbyggt fartyg utfläkt på botten.

De preliminära mätningarna visade på ett vrak på ca 19 x 8 m. Resten av dyksäsongen 1982 gjorde vi ett rutnät över fartyget med 2 x 2 meters rutor. Under vintern skadades linorna och så var läget när vi började 1983 års uppmätningar.

Det är ju som bekant alltid svårt att utverka ekonomiska medel till ett sådant här projekt, varför det måste gå under låg-budgetens tecken. Vad mätningarna har kostat, är en massa tid, resor till och från Bjuröklubb, två plastmåttband och 200 m lina. Luften för dykningarna samt gummibåt hade vi gratis från dykarklubben. Kamera, film och uv-ritbrädor har Skellefteå museum bidragit med.

*)se även Seth Jansson i Medd/MAS nr 4/82 s 44

Karta över Bjuröklubb, med vägen till vraket inritad.

Nedan.
Dykdagboken berättar

Protokoll vid dykning med luftapparat

Datum	Plats	Sikt	Vattentemp
13.6.19	Bjuröklubb Längst in i Viken	3 m	°C
Max. dykdjup	Från ytan kl.	Från botten kl.	Exp. tid
6 m			1'15 min
Föreg. dykn. gruppbet.	Föreg. dykn. slut id.	Ytintervall	Tid, exp. tid uppr. dykn
		tim:min	min
Arbete		Tol. dyktid	
Län		Inge	
Medel		Martin	
Tungt			

Från början meningen att vi skulle dyka på Craigland men gamm sjon gjorde det omöjligt. Grä-lade och for sedan längst in i viken. Hoppade i från hällan såg först tegelstenar, sedan ett spant och plötsligt lågton där ett nytt vrak, simmade över det och fortsatte sedan utåt samlade slagget åt museet

Tryck före	Tryck efter	Tryckfall	Luftförbr.	Summa dyktid all transportera
atö	atö	atö	lit/min	32 tim 18 min

Umedelbarheten var där ute dom såkte Box pga gsm-sjon utan napp

Protokoll vid dykning med luftapparat

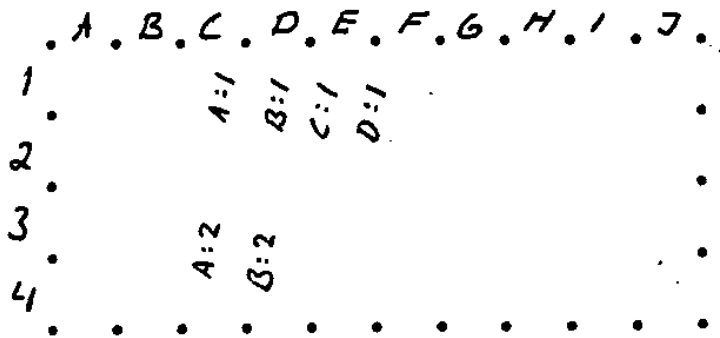
Datum	Plats	Sikt	Vattentemp
14.6.19	Bjuröklubb Längst in i Viken	4 m	°C
Max. dykdjup	Från ytan kl.	Från botten kl.	Exp. tid
6 m			45 min
Föreg. dykn. gruppbet.	Föreg. dykn. slut kl.	Ytintervall	Tid, exp. tid uppr. dykn
		tim:min	min
Arbete		Tol. dyktid	
Län		Seth	
Medel		Inge	
Tungt			

Seth blev heltörd på vårt nya fynd och ville me, de ville VF också. Har döpt vraket till Tegel-vraket. Jag e Inge mätte bredd på spantacken samt L e B på vraket. Den synliga delen är L 19m B= 8m skrovet är intakt på vissa ställen

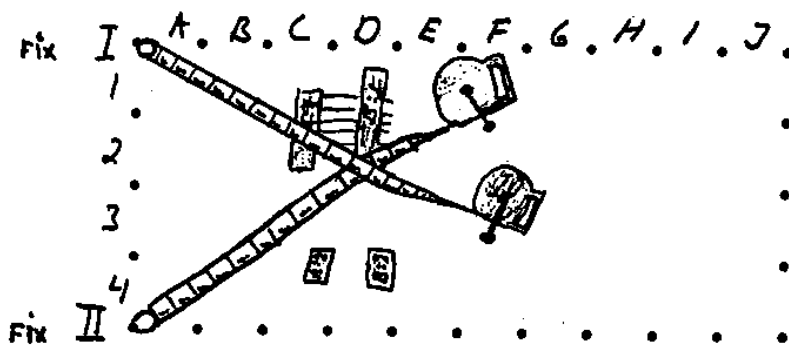
Tryck före	Tryck efter	Tryckfall	Luftförbr.	Summa dyktid all transportera
atö	atö	atö	lit/min	33 tim 03 min

Uppmätningen av fartygsvraket.

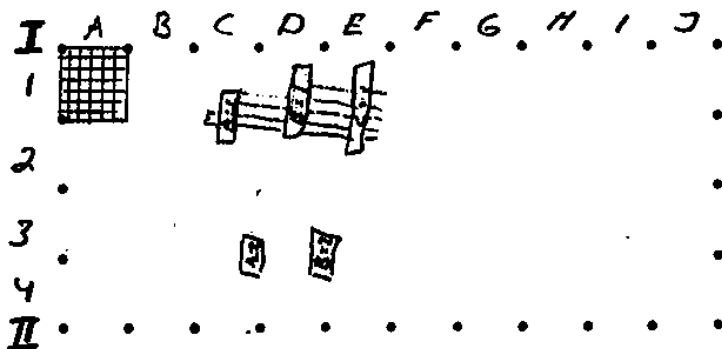
1. Vi började med att märka ut alla spant som var fixerade till fartyget. De spant som hade flyttats av is och strömmar lämnade vi omärkta. Styrbordsidans spant fick beteckningen A:1, B:1, C:1 osv, med start från förstäven. Babordsidans spant blev märkta med A:2, B:2, C:2 osv.

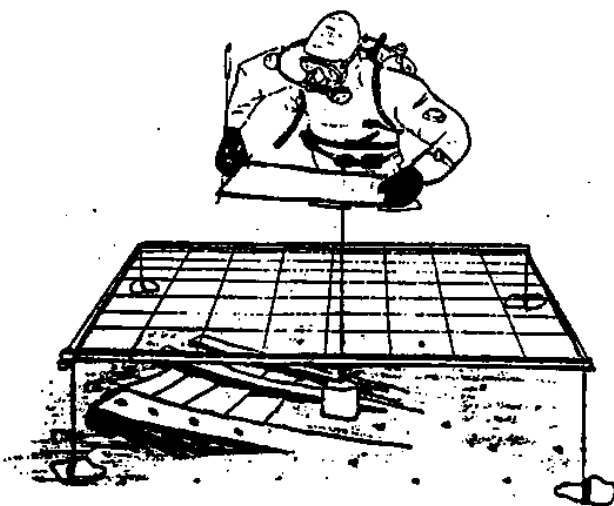
2. Vi fortsatte med att tvåpunktsmätta ändarna på varje spant som vi märkt upp, vidare mätte vi spantens och spantfackens bredd. Som fixpunkter, tog vi två hörnpinnar från rutnätet, som vi riggade upp år 1982.

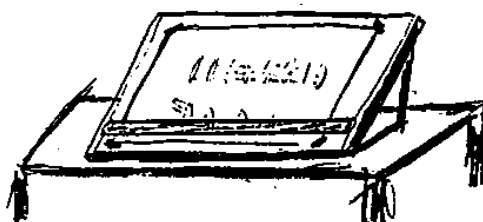
3. Vi fäste ett rutnät på 2x2 meter med 25 cm stora kvadrater, över kordinaterna A:1 i vraket, och ritade av den biten. Sedan flyttades rutnätet till Ruta B:1 osv, tills alla rutor var avritade.

Rutnätet är av trä och står horisontellt över vraket, fastsatt med en sten i varje hörn. I mitten av rutnätet, ställdes en betongklump med lina upp till dykaren, så att han kunde blåsa upp sig och hänga bekvämt under arbete med ritskivan.

4. Fortsättningen är en ren ritbordsprodukt. Inmätningarna av spanten sammanställdes med de avritade rutorna, och med stöd av fotografier, till en planritning av vraket (se fig).

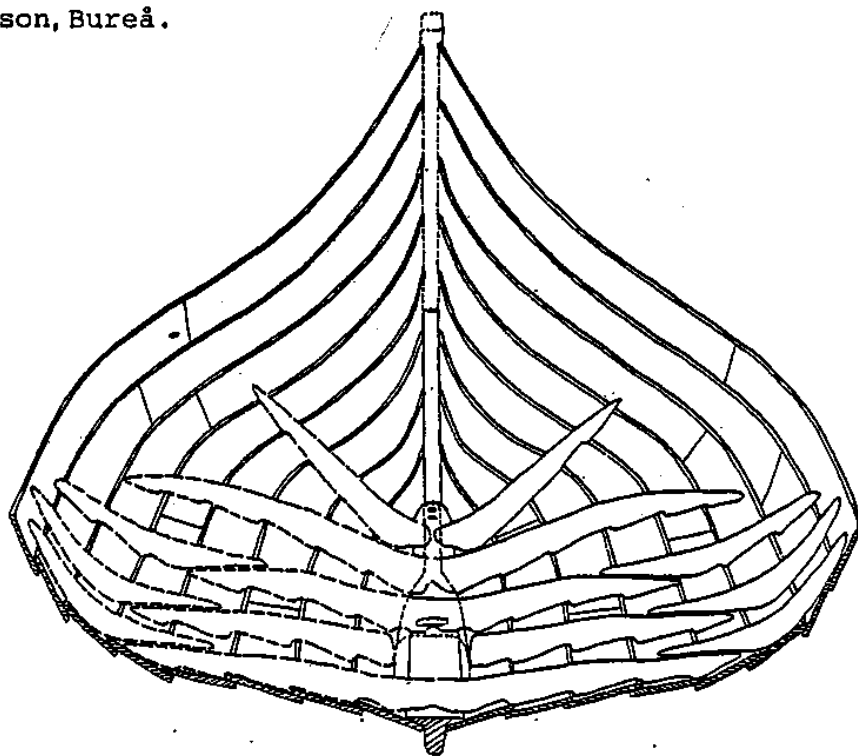
Svårigheter och funderingar.

Under tvåpunktsmätningarna, insåg vi ganska snart att man måste följa måttbandet till varje ny mätpunkt och kontrollera att det inte fastnar i de uppstickande delarna av vraket. Sikten var som bäst ca 4-5 meter innan vi börjat arbeta och försämrades snabbt allteftersom vi rörde om i bottenlammet.

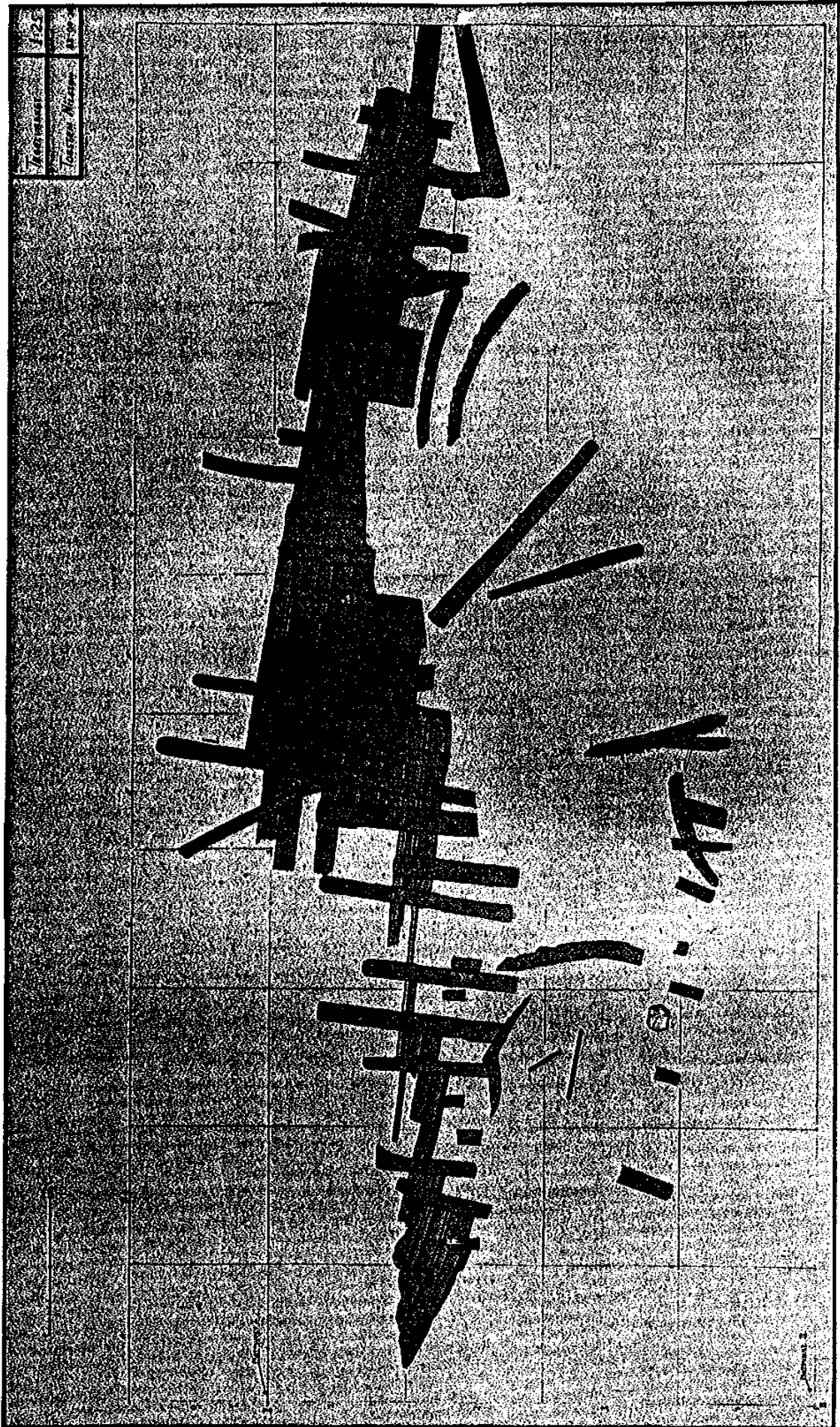
Det fanns också problem med det flyttbara rutnätet. Den svaga konstruktionen - trä, snören och sten, medförde svårigheter att fixera rutnätet på konstant höjd över vraket. Dessutom kom det lätt i svajning när dykaren rörde sig. Inför framtiden bör man nog konstruera ett flyttbart rutnät i metall och justerbara ben, så att det står stabilt på botten.

Som avslutning skulle jag vilja tillägga att det har varit "jäkligt" roligt och lärorikt att jobba med planritningen. Som vrak betraktat är tegelvraket "bara en brädhög", man är less på efter 20 minuters dykning. Men får man en uv-ritbräda och ett par måttband med sig blir det genast mer spännande. Man lär sig att samarbeta och fungera under vatten, dykningen blir intressant och man lär sig en hel del om skeppskonstruktion och byggnadsteknik. Slutligen ett tack till Seth Jansson och Annika Sander vid Skellefteå museum som stöder oss och tror på det vi gör.

Torsten Nilsson, Bureå.

0 10 50 100 cm

Tegelvraket. Efter T. Nilsson 1983.